

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ
∞.📖.∞

NGUYỄN TIẾN HẢI

**TẠO NGUỒN ĐÀO TẠO CÁN BỘ CHÍNH TRỊ
CẤP PHÂN ĐỘI QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM
TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN NÚI PHÍA BẮC
GIAI ĐOẠN HIỆN NAY**

Chuyên ngành: Xây dựng Đảng và Chính quyền Nhà nước
Mã số: 62 31 02 03

LUẬN ÁN TIẾN SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

NG- ỒI H- ỚNG DẪN KHOA HỌC:

1. PGS, TS, Nguyễn Quang Phát
2. PGS, TS, Lê Duy Chông

HÀ NỘI - 2013

LỜI CAM ĐOAN

*Tôi xin cam đoan đây là công trình
nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu,
kết quả nêu trong luận án là trung thực
và có xuất xứ rõ ràng.*

Tác giả luận án

Nguyễn Tiến Hải

MỤC LỤC

Trang

TRANG PHỤ BÌA	
LỜI CAM ĐOAN	
MỤC LỤC	
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	
MỞ ĐẦU	5
TỔNG QUAN VỀ VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	9
Chương 1 NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN TẠO NGUỒN ĐÀO TẠO CÁN BỘ CHÍNH TRỊ CẤP PHÂN ĐỘI TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN NÚI PHÍA BẮC	30
1.1. Miền núi phía Bắc và nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội trên địa bàn miền núi phía Bắc	30
1.2. Những vấn đề cơ bản về tạo nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội trên địa bàn miền núi phía Bắc	43
Chương 2 THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG KINH NGHIỆM TẠO NGUỒN ĐÀO TẠO CÁN BỘ CHÍNH TRỊ CẤP PHÂN ĐỘI TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN NÚI PHÍA BẮC	70
2.1. Thực trạng tạo nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội trên địa bàn miền núi phía Bắc	70
2.2. Nguyên nhân và những kinh nghiệm tạo nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội trên địa bàn miền núi phía Bắc	89
Chương 3 YÊU CẦU VÀ NHỮNG GIẢI PHÁP CƠ BẢN TẠO NGUỒN ĐÀO TẠO CÁN BỘ CHÍNH TRỊ CẤP PHÂN ĐỘI TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN NÚI PHÍA BẮC GIAI ĐOẠN HIỆN NAY	104
3.1. Những yếu tố tác động và yêu cầu tạo nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội trên địa bàn miền núi phía Bắc giai đoạn hiện nay	104
3.2. Những giải pháp cơ bản tạo nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội trên địa bàn miền núi phía Bắc giai đoạn hiện nay	115
KẾT LUẬN	156
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	158
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	159
PHỤ LỤC	171

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	Chữ viết đầy đủ	Chữ viết tắt
1 .	Cán bộ chính trị	CBCT
2 .	Cán bộ quân đội	CBQĐ
3 .	Chính trị Quốc gia	CTQG
4 .	Chính uỷ, chính trị viên	CU,CTV
5 .	Chủ nghĩa xã hội	CNXH
6 .	Công tác đảng, công tác chính trị	CTĐ,CTCT
7 .	Đảng cộng sản	ĐCS
8 .	Đảng uỷ Quân sự Trung ương	ĐUQSTƯ
9 .	Đội ngũ cán bộ	ĐNCB
10.	Lực lượng vũ trang	LLVT
11.	Miền núi phía Bắc	MNPB
12.	Nhà xuất bản	Nxb
13.	Quân đội nhân dân	QĐND
14.	Quân sự địa phương	QSĐP
15.	Quân uỷ Trung ương	QUTW
16.	Quốc phòng - an ninh	QPAN
17.	Xã hội chủ nghĩa	XHCN

MỞ ĐẦU

1. Giới thiệu khái quát về công trình nghiên cứu

Sinh ra và lớn lên trên địa bàn miền núi Phía Bắc, với 25 năm học tập, công tác gắn liền với sự nghiệp đào tạo, bồi dưỡng cán bộ chính trị (CBCT) của trường Sĩ quan Chính trị (Đại học Chính trị) và Học viện Chính trị, tác giả thực sự tâm huyết với vấn đề tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội. Qua thực tế nhiều năm trực tiếp làm công tác kế hoạch đào tạo, tác giả nhận thấy số lượng, chất lượng và cơ cấu CBCT cấp phân đội người địa phương các tỉnh miền núi phía Bắc có sự thiếu hụt và bất cập quá lớn so với các vùng, miền khác. Trong khi chất lượng đào tạo, bồi dưỡng CBCT và phẩm chất, năng lực của đội ngũ CBCT cấp phân đội lại phụ thuộc rất lớn vào công tác tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội. Điều đó đã thôi thúc tác giả trăn trở, tìm tòi, tích lũy tư liệu, số liệu, tìm hiểu nguyên nhân, làm rõ thực trạng vấn đề. Trên cơ sở đề tài luận văn: “Tạo nguồn đào tạo chính trị viên đại đội trên địa bàn Tây Bắc trong giai đoạn hiện nay” được hội đồng khoa học đánh giá cao và cho điểm xuất sắc, tác giả đã đi sâu nghiên cứu phát triển đề tài luận án: *“Tạo nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội Quân đội nhân dân Việt Nam trên địa bàn miền núi phía Bắc giai đoạn hiện nay”*.

Công trình đã tập trung luận giải làm rõ những vấn đề cơ bản về nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội và tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn miền núi phía Bắc; đánh giá thực trạng, chỉ rõ nguyên nhân và rút ra những kinh nghiệm tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn những năm vừa qua; xác định yêu cầu và đề xuất những giải pháp cơ bản tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn giai đoạn hiện nay. Kết cấu của đề tài luận án gồm phần mở đầu, tổng quan về vấn đề nghiên cứu, 3 chương (6 tiết), kết luận, danh mục các công trình của tác giả đã được công bố liên quan đến đề tài luận án, danh mục tài liệu tham khảo và hệ thống phụ lục.

2. Lý do lựa chọn đề tài luận án

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định, cán bộ là cái gốc của mọi công việc và huấn luyện cán bộ là công việc gốc của Đảng. Trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã rất quan tâm tới việc xây dựng đội ngũ CBCT - những “đại biểu của Đảng” trong lực lượng vũ trang (LLVT), những người trực tiếp đảm nhiệm công tác đảng, công tác chính trị (CTĐ,CTCT), góp phần giữ vững và tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với quân đội, bảo đảm cho quân đội luôn hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao.

Để xây dựng đội ngũ CBCT trong quân đội có chất lượng cao, số lượng và cơ cấu phù hợp, đáp ứng với yêu cầu nhiệm vụ, đòi hỏi phải tiến hành toàn diện và đồng bộ nhiều khâu, nhiều bước, nhiều nội dung biện pháp, trong đó tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội là bước đầu tiên hết sức quan trọng, trực tiếp chuẩn bị lực lượng để đào tạo, bổ sung thay thế đội ngũ CBCT một cách chủ động và có kế hoạch. Thực tiễn đã chứng minh, có nguồn tốt mới có nhiều học viên giỏi và mới có được những CBCT cấp phân đội thực sự mẫu mực về đạo đức, lối sống, có kiến thức, năng lực toàn diện, giỏi về CTĐ,CTCT.

Miền núi phía Bắc (MNPB) là một trong những địa bàn chiến lược trọng yếu về quốc phòng - an ninh của đất nước, một vùng đất giàu truyền thống cách mạng và tiềm năng, nguồn lực phát triển kinh tế, song phần lớn là dân tộc thiểu số, có trình độ dân trí thấp, đặc điểm dân cư rất đa dạng và phức tạp, còn tồn tại nhiều phong tục, tập quán lạc hậu; là một trong những trọng điểm chống phá trong chiến lược "diễn biến hoà bình" bạo loạn lật đổ của chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch. Hiện nay, đây là khu vực phòng thủ trên hướng chiến lược quốc gia và là địa bàn đứng chân của các đơn vị chủ lực và bộ đội địa phương thuộc Quân khu 1, Quân khu 2, Quân khu 3, Quân đoàn 1, Quân đoàn 2 và rất nhiều đơn vị quân chủng, binh chủng. Để xây dựng các đơn vị quân đội trên địa bàn vững mạnh về chính trị, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động CTĐ,CTCT, hoàn thành tốt mọi chức năng, nhiệm vụ, tất yếu đòi hỏi phải làm tốt công tác tạo nguồn cán bộ để xây dựng LLVT trên địa bàn vững mạnh. Trong đó, vấn đề tạo nguồn đào tạo

CBCT cấp phân đội trên địa bàn có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, trực tiếp góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng CBCT cấp phân đội người địa phương, kết hợp chặt chẽ giữa xây dựng LLVT với củng cố cơ sở chính trị địa phương vững mạnh, góp phần xây dựng khu vực phòng thủ, thế trận quốc phòng toàn dân và thế trận an ninh nhân dân vững chắc trên một địa bàn chiến lược trọng yếu.

Quán triệt và thực hiện Nghị quyết 51- NQ/TW của Bộ chính trị, các cấp, các ngành của địa phương và quân đội trên địa bàn MNPB đã có nhiều cố gắng, quan tâm đầu tư nâng cao chất lượng tạo nguồn, góp phần nâng cao chất lượng đầu vào đào tạo CBCT cấp phân đội. Tuy nhiên, thực tiễn nhiều năm qua cho thấy: nguồn tuyển sinh vào đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn là không ổn định và còn nhiều hạn chế, bất cập, việc lựa chọn nguồn tuyển sinh thay đổi liên tục và còn nhiều lúng túng, việc thực hiện nội dung quy trình, hình thức phương pháp tạo nguồn có lúc, có nơi chưa nghiêm túc, còn biểu hiện thụ động, rập khuôn máy móc, chậm đổi mới hình thức, biện pháp. Kết quả tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội chuyển biến chưa đều, thiếu tính vững chắc, đặc biệt số lượng, chất lượng và cơ cấu nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn MNPB hiện nay đang đặt ra nhiều vấn đề bức xúc.

Bước vào giai đoạn mới, yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, yêu cầu xây dựng quân đội cách mạng, chính qui, tinh nhuệ và từng bước hiện đại, trực tiếp là xây dựng đội ngũ CBCT có chất lượng cao, số lượng và cơ cấu phù hợp, đáp ứng yêu cầu hoàn thiện cơ chế lãnh đạo của Đảng và nhiệm vụ xây dựng các đơn vị quân đội, xây dựng khu vực phòng thủ trên địa bàn vững chắc,... đang đòi hỏi công tác tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn MNPB hiện nay cần phải được quan tâm nghiên cứu cả trên phương diện lý luận, thực tiễn, cả về quan điểm, chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo và giải pháp tổ chức thực hiện.

Từ những lý do trên, tác giả lựa chọn vấn đề “*Tạo nguồn đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội Quân đội nhân dân Việt Nam trên địa bàn miền núi phía Bắc giai đoạn hiện nay*” làm đề tài nghiên cứu.

3. Mục đích nghiên cứu của đề tài

Mục đích nghiên cứu của đề tài luận án là góp phần tạo ra nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn MNPB có số lượng dồi dào, chất lượng cao, cơ cấu hợp lý đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong thời kỳ mới.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của đề tài

Đối tượng nghiên cứu của đề tài luận án: Tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội Quân đội nhân dân Việt Nam trên địa bàn MNPB.

Phạm vi nghiên cứu của đề tài luận án: Tập trung nghiên cứu hoạt động tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội của các địa phương và cơ quan, đơn vị từ đối tượng thanh niên, học sinh, sinh viên ở 15 tỉnh MNPB; thiếu sinh quân, quân nhân và công chức quốc phòng thuộc các đơn vị quân đội trên địa bàn MNPB. Các giải pháp của đề tài có tính khả thi đến năm 2020 và những năm tiếp theo.

Về phạm vi khảo sát chủ yếu tại Trường Sĩ quan Chính trị, Quân khu 1, Quân khu 2; các cơ quan QSDP, các trường quân sự, trường thiếu sinh quân,... thuộc địa bàn 15 tỉnh MNPB. Tư liệu, số liệu chủ yếu từ năm 2005 đến nay.

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài

**** Đóng góp mới về khoa học của đề tài***

Xây dựng, luận giải làm rõ quan niệm nguồn, công tác tạo nguồn, đặc điểm tạo nguồn và vai trò của công tác tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn MNPB; rút ra một số kinh nghiệm tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn MNPB; đề xuất giải pháp: Quán triệt và cụ thể hoá tiêu chuẩn phù hợp đối với từng nhóm nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa MNPB.

**** Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của đề tài***

Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần cung cấp cơ sở khoa học giúp cấp ủy, cán bộ chủ trì các cấp, các ngành, các địa phương, đơn vị và nhà trường quân đội trên địa bàn MNPB nâng cao chất lượng tạo nguồn đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ đào tạo CBCT cấp phân đội trong tình hình mới. Kết quả nghiên cứu của luận án có thể làm tài liệu tham khảo trong nghiên cứu, giảng dạy, học tập môn CTĐ, CTCT ở các học viện, nhà trường và đơn vị quân đội.

TỔNG QUAN VỀ VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU

1. Tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài

1.1. Những công trình nghiên cứu ở nước ngoài liên quan đến đề tài

1.1.1. Về cán bộ và xây dựng đội ngũ cán bộ trong quân đội

Trong thời đại ngày nay, quân đội các nước xã hội chủ nghĩa ngày càng nhận thức rõ vấn đề xây dựng ĐNCB nói chung và xây dựng đội ngũ CBCT nói riêng là điều kiện quyết định nâng cao sức mạnh chiến đấu của quân đội. Trong tình hình thế giới biến động nhanh chóng, phức tạp, khó lường, vấn đề đào tạo, bồi dưỡng CBQĐ càng mang ý nghĩa chiến lược, không chỉ cần thiết cho việc củng cố quốc phòng - an ninh, mà còn nâng cao chất lượng tổng hợp, sức mạnh chiến đấu của các LLVT đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ quân sự, quốc phòng của mỗi quốc gia.

Trước đây ở Liên Xô đã có nhiều công trình nghiên cứu về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ của Đảng, Nhà nước nói chung, về CBQĐ và Hải quân Xô viết nói riêng. Tài liệu *“Hoạt động của Đảng Cộng sản Liên Xô trong lĩnh vực đào tạo cán bộ quân đội”*, [65] của Tiến sĩ sử học Ioblev.A.M, đã đề cập khá toàn diện hoạt động của ĐCS Liên xô trong lĩnh vực đào tạo và giáo dục quân ngũ đối với CBQĐ trong các giai đoạn phát triển của LLVT Liên xô. Tác giả đã khẳng định nguồn gốc sức mạnh của các LLVT Xô viết chính là ở chỗ ĐCS là người tổ chức, lãnh đạo và giáo dục quân đội. Muốn xây dựng một quân đội mạnh tất yếu phải xây dựng được một ĐNCB vững mạnh.

Ở Trung Quốc, khi đề cập đến đào tạo, bồi dưỡng ĐNCB quân đội, Nghị quyết Đại hội lần thứ XVII của Đảng Cộng sản Trung Quốc đã chỉ rõ cần phải *“đẩy mạnh bồi dưỡng khối lượng lớn nhân tài quân sự kiểu mới, tổ chất cao, thiết thực chuyển đổi mô thức sản sinh sức chiến đấu quân đội”* [98, tr.15]. *“Giáo trình Công tác đảng, công tác chính trị của Quân giải phóng nhân dân Trung Quốc”* [51] dùng trong các học viện, nhà trường trong thời kỳ mới đã khẳng định *“Cán bộ của Đảng là cốt cán trong sự nghiệp của Đảng”* [51, tr.312]. Đảng Cộng sản Trung Quốc từ trước tới nay luôn lấy việc xây dựng ĐNCB là một nhiệm vụ chiến lược lâu dài, là đại kế ngàn năm, là một nhiệm vụ to lớn,

gian khổ trường kỳ của Đảng. Thực chất xây dựng ĐNCB là thực hiện vấn đề nâng cao chất lượng, nâng cao phẩm chất, năng lực, tác phong của đội ngũ cán bộ, bảo đảm sự trung thành tuyệt đối với Đảng, Nhà nước và nhân dân. Do đó trong giai đoạn hiện nay “xây dựng đội ngũ cán bộ là nhân tố quyết định thực hiện quân đội cách mạng hoá, chính qui hoá và hiện đại hoá” [51, tr.312].

Các công trình nghiên cứu ở Liên Xô trước đây, ở Nga và Trung Quốc vừa qua đã cho thấy vấn đề cán bộ, xây dựng ĐNCB quân đội có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng. Xây dựng ĐNCB là vấn đề cơ bản của xây dựng quân đội, là chiến lược lâu dài, là thể hiện sự nhìn xa, trông rộng, là vận mệnh và ổn định của Đảng, Nhà nước và quân đội, là nhiệm vụ to lớn, lâu dài và gian khổ. Có thể khẳng định sau khi xác định đường lối chính trị, thì cán bộ là nhân tố quyết định, đó là quan điểm nhất quán, xuyên suốt cả quá trình xây dựng, đào tạo, bồi dưỡng CBQĐ. Ngày nay xây dựng ĐNCB trở lại là yêu cầu bức thiết, là nhân tố quyết định để xây dựng quân đội cách mạng hóa, chính qui hóa và hiện đại hóa. Hầu hết các nước đều quan tâm trở lại CBQĐ theo một chế độ rất nghiêm khắc. Xây dựng cán bộ trở lại là hạt nhân trong xây dựng ĐNCB quân đội. Mục tiêu xây dựng cán bộ là tài, đức song toàn, đảm bảo đủ số lượng và hợp lý, đồng bộ về cơ cấu, tuổi tác, tri thức, chuyên nghiệp. Việc xây dựng, đào tạo CBQĐ ở Liên Xô và Trung Quốc là những vấn đề có tính nghiên cứu khái quát, là cơ sở quan trọng có thể kế thừa, tham khảo vận dụng vào nghiên cứu tạo nguồn đào tạo CBCT cấp phân đội trên địa bàn MNPB đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong thời kỳ mới.

1.1.2. Về cán bộ chính trị và xây dựng đội ngũ cán bộ chính trị quân đội

Từ những năm 50 của thế kỷ XX, Trung Quốc, Liên Xô đã đưa việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, đội ngũ CBCT vào phạm vi luật định và đưa ra những tiêu chuẩn cho các mặt công tác đào tạo, bồi dưỡng ĐNCB quân đội. Ở Trung Quốc, chế độ CU,CTV trong Quân Giải phóng nhân dân Trung Quốc ra đời ngay từ những ngày đầu thành lập quân đội (01/8/1927), cho đến nay đã có nhiều thay đổi về tổ chức, lực lượng, nhiệm vụ nhưng nguyên tắc Đảng lãnh đạo tuyệt đối quân đội, chế độ CU,CTV trong quân đội không bao giờ thay đổi.